

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Иван Камбуров

за дисертационния труд на г-н Димитър Атанасов Мирчев

докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Философия”

на Философски факултет ЮЗУ

на тема „ФИЛОСОФСКО-РЕЛИГИОЗНИ ПЪТИЩА ЗА ОНТОЛОГИЗИРАНЕ НА

БОЖИЕТО БИТИЕ”

за получаване на образователна и научна степен „доктор”

по научната специалност 2.3 Философия

Димитър Мирчев завършва през 2000г. Богословския факултет на СУ „Св.Кл.Охридски”, а през 2013 г. а през 2013 г. във ФКНФ на СУ „Св.Кл.Охридски става Магистър по Антична култура и литература.

Представената за становище дисертация е в обем от 152 стр. увод, две глави, заключение, вкл. Библиография на български, руски и английски език, която съдържа изворови и коментарни източника. Дисертацията е придружена от автореферат и съпътстващи документи. Авторефератът в обем от 27 стр. съдържателно следва структурата на дисертацията и напълно възпроизвежда нейното съдържание. В автореферата коректно са отразени приносните моменти на разработката, обобщени са резултатите на изследването и са концептуализирани тезите за защита. Съпътстващите документи са пълни в претенцията на закона и другите нормативни документи, които уреждат процедурата. Мирчев има 2 публикации по темата на дисертацията (2011 г.).

Съдържателната част на становището ще започна констатацията, че ни е представено научно изследване конструирано в богословски и силно подчертан православен съдържателен контекст, който е реципиран през философска рефлексия. С това искам да подчертая, че изводите които докторантът търси и формулира ги постига чрез историко-философски анализ на антични онтологични учения и техните принципи. Сама по себе си темата за онтологизирането на Божието битие е изследвана на протежение на векове в теологията и философско-религиозната мисъл, но в случая към тази проблематика са включени нови автори и аспекти неосветявани в българската научна мисъл. Интенцията на докторанта е да се открие отново спецификата на ортодоксалните интерпретации на онтологизирането на Божието битие. На този фон се извежда и актуалността на изследването. Това е убедеността на автора, че „Троичният

догмат постепенно губи смисъла си в протестантските учения”, а с това и възгледите за Божието битие губят свързаността си с приетите от Църквата на Вселенските събори догматични принципи. От своя страна поставянето под съмнение на смисъла на онтологизма на троичния догмат е свързано с декомутиране и на христологичния догмат. В този контекст според нас е сполучлив опитът на докторанта да открие и актуализира нови аспекти от епохата на формиране на християнското вероучение и споровете с ранните еретически учения. Разглежданата тема е актуална спрямо епохата на формирането на християнското вероучение, доколкото утвърждаването на приемливите от ортодоксална гледна точка догматични истини в контекста на споровете с ранните еретични учения се осъществява в съгласие с определени начини на онтологизиране на Божието битие. Нещо по-вече, авторът е уверен, че именно през онтологичната тема може да се реконструират основанията на битието и тя е „централна за философската теология, за религиозната философия и в най-висока степен свързана с догматичните принципи като истини на вярата”. Собствено това и целта на изследването - да се постави на обсъждане проблема за пътищата на онтологизиране на Божието битие в религиозно философските и богословски учения през IV-V век. Защо? Защото за християнските мислители от този период няма други теоретични образци освен на античните философски учения. Авторът анализира и конкретизира концептуалните „моменти” на съприкосновение и разграничение с тези учения. Очертава отличителните черти на александрийското и на кападокийското богословие, които задават перспективите за по-нататъшното развитие на православното мислене. В конкретния случай за нас представлява особен теоретичен интерес разглежданите в дисертацията еретични учения, и най-вече арианството, които се появяват в този период и се конфронтират с основни християнски принципи. Авторът изхожда от разбирането, че от теоретична гледна точка арианството има своето логическо продължение в неоарианските възгледи на евномианството. Бих определил дискурса на автора при съпоставянето на онтологичните нагласи в тези еретични възгледи с онтологичните учения в ортодоксалната традиция като философско-теологичен.

Философският контекст на представения текст се легитимира и от анализа, който Мирчев осъществява спрямо творчеството на Марий Викторин и Амвросий Медиолански. Включването на Марий Викторин (290/300 - ок. 380 г.) е съществен момент, тъй като според нас той създава първия образец на латинския синтез на

неоплатонизма с християнството и често се определя като „първия философ на западното християнство”. Разглеждат се текстовете му „Към Кандид” (*Ad Candidum liber de generatione divini Verbi*) и „Против Арий” (*Adversus Arium*).

Кандид е известен ариански теолог, който твърди, че понятието за в Божието битие като вечно и неизменно е несъвместимо с понятието раждане и в случая той се основава на Платоновото учение за битието. От философска гледна точка е интересно да се анализират контрааргументите на Марий Викторин, които пък се основават на философията на Плотин. Бих добавил нещо по-вече – че в своите определения Марий се опитва да използва неоплатонистката, субординационната методология именно против субординацизма. Това е сложен анализ, след като и Жилсон твърди, че езикът на Марий е „объркан” и „тъмен” за разлика от езика на Кандид. Бих препоръчал на автора ако продължи изследването си в тази посока да изведе Тринитарната теология и онтологията на Божието битие у Марий Викторин, която той представил подробно от неговия античен начин на разбиране на битието, който има четири нива (на истинно-съществуващо, умопостигаеми предмети; не истинно съществуващо – сетивни предмети, които и съществуват и не-съществуват, имат временен характер; не-същност – материя на сетивните неща). Марчев стига до извода, че Марий Викторин теоретизира през природата на единосъщията на Бога единосъщност и че арианското решение за сътвореност на второто Лице няма източника си в нея.

Достатъчно обосновано и коректно спрямо съществуващата литература авторът осъществява анали на „Онтологизирането на Божието битие” у св. Амвросий Медиолански и блажени Св. Августин. Онтологичното доказателство за битието на Бога на Св.Августин в критическата литература се приема за класически модел на дискурс в тази посока и може би поради тази причина авторът приема, че именно в това е главния принос Св. Августин във философската теология и в християнската онтология. Следвайки изложението на автора приемаме неговия извод, че в „католическата схоластика онтологизирането на Божието битие се преинтерпретира и акцентът в богопознанието се премества от онтологичното битие към онтичното, затова и преобладаващо значение придобиват космологичният тип доказателства за битието на Бога” Подобно отдалечаване от онтологичната парадигма води до постепенно изместване на акцента в религията в посока към нейните етически проекции. Развивайки тази идея, Мирчев заема критична позиция спрямо възгледът на Р. Бултман за „демитологизацията” в която принципът на онтологическото „въплъщение” на

Второто Лице на Троицата се антропологически се профанизира, превръщайки онтологичното в онтично битие. От тази констатация докторантът основателно предполага, че подобен подход теоретически предзадава „смъртта на Бога”. В случая теоретическата позиция на докторанта е ясно изразена – лишаването от онтологичен смисъл на боговъплъщението, лишаване от неговата метафизичност предполага феноменологизиране на „БОЖИЕТО БИТИЕ”, т.е. на битие без „Бог”. В този контекст ясно се очертава теоретичния призив на Мирчев – да се върнем към „началото”, „назад” и си припомним „златния век“ на християнската богословско-философска мисъл.

На основата на направения анализ, авторът издига пет конкретни приноси резултата за защита, които отразяват теоретичното съдържание на представения текст, съгласно изискванията на закона в декларацията за оригиналност.

Констатирам, че авторефератът на дисертанта отразява коректно, както структурата и съдържанието на дисертацията, така и формулираните теоретични резултати, тезите които са издигнати за защита, така и приносните тези в декларацията за оригиналност. Дисертантът е апробирал своите идейни резултати в представените публикации. Ще отбележа, че нямам съвместни публикации с докторанта

Заклучение: Изхождайки от представения текст, от показаната от докторанта аналитичност, теоретична коректност, способност правилно да формулира, организира и изследва даден теоретичен предмет, а така също и от постигнатите в представената дисертация теоретични резултати като член на научното жури ще гласувам напълно убедено за присъждане на г-н Димитър Атанасов Мирчев образователната и научна степен „доктор” по философия.

16.04.2016

Подпис:.....

(проф. д-р Ив.Камбуров)